

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE
UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA” DIN SIBIU
FACULTATEA DE DREPT

**PROCEDURA DE SOLUȚIONARE A LITIGIILOR
ADMINISTRATIVE**

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT:

Prof. univ.dr. H.C. IOAN LEȘ

DOCTORAND:

ȘONERIU OLIMPIU-LAURENȚIU

SIBIU

2016

Cuprins

Cuprins	5
Introducere	9
Capitolul I	Considerații generale asupra jurisdicției.....	12
Secțiunea 1	Determinarea conceptului de „jurisdicție”.....	12
Secțiunea a 2-a	Rolul și importanța jurisdicțiilor speciale administrative.....	14
Secțiunea a 3-a	Sisteme de justiție administrativă în spațiul Uniunii Europene.....	35
	3.1. State cu dualitate sau pluralitate de jurisdicție.....	39
	3.1.1. Particularitățile modelului francez de contencios administrativ.....	40
	3.1.2. Particularitățile modelului german de contencios administrativ.....	51
	3.2. State cu unitate de jurisdicție.....	57
	3.2.1. Particularitățile modelului anglo-saxon de contencios administrativ.....	57
	3.2.2. Contenciosul administrativ în Marea Britanie.....	59
	3.2.3. Contenciosul administrativ în SUA.....	61
	3.3. Particularitățile justiției administrative în România.....	63
Capitolul II	Părțile și obiectul acțiunii în contenciosul administrativ.....	69
Secțiunea 1	Părțile în contenciosul administrativ.....	69
	1.1. Persoana vătămată.....	69
	1.2. Terța persoană, subiect de sesizare a instanței de contencios administrativ.....	75
	1.3. Acțiunea introdusă de autoritatea publică emitentă a actului administrativ nelegal.....	76
	1.4. Avocatul Poporului.....	80
	1.5. Ministerul Public.....	83
	1.5.1. Acțiunea în contencios administrativ subiectiv a Ministerului Public.....	84
	1.5.2. Acțiunea în contencios administrativ obiectiv a Ministerului Public.....	86
	1.5.3. Participarea procurorului în litigiile administrative.....	87
	1.6. Alte subiecte de drept public cu legitimitate procesuală activă.....	91
	1.7. Legitimitatea procesuală pasivă în contenciosul administrativ.....	94
Secțiunea a 2-a	Tutela administrativă.....	98
	2.1. Considerații generale.....	98
	2.2. Tutela administrativă exercitată de către prefect.....	99

	2.3. Tutela administrativă specială exercitată de Agenția Națională a Funcționarilor Publici.....	104
Secțiunea a 3-a	Obiectul acțiunii în contenciosul administrativ.....	106
	3.1. Tipuri de cereri ce pot fi formulate în contenciosul administrativ.....	106
	3.2. Contractele administrative.....	113
	3.3. Acțiunile împotriva ordonanțelor Guvernului.....	115
	3.4. Actele administrative exceptate de la exercitarea controlului de legalitate pe calea contenciosului administrativ.....	121
	3.4.1. Considerații generale.....	121
	3.4.2. Excepții absolute.....	122
	3.4.3. Recursul paralel.....	125
	3.4.4. Excepții relative.....	127
Capitolul III	Competența de soluționare a acțiunilor în materia contenciosului administrativ.....	129
Secțiunea 1	Considerații preliminare.....	129
Secțiunea a 2-a	Stabilirea competenței materiale (<i>rationae materiae</i>) a instanțelor de contencios administrativ.....	130
	1.1. Competența material de fond.....	130
	1.2. Competența materială în recurs.....	135
Secțiunea a 3-a	Stabilirea competenței teritoriale (<i>rationae loci</i>) a instanțelor de contencios administrativ.....	136
Secțiunea a 4-a	Competența de soluționare a litigiilor administrative în temeiul unor reglementări speciale.....	138
Secțiunea a 5-a	Incidente privind excepția de necompetență.....	141
Secțiunea a 6-a	Instanțele competente în soluționarea litigiilor administrative având ca obiect acordarea de despăgubiri.....	141
Capitolul IV	Procedura de soluționare a acțiunilor în contencios administrativ.....	144
Secțiunea 1	Procedura prealabilă.....	144
	1.1. Considerații preliminare.....	144
	1.2. Regimul juridic al recursului administrativ prealabil.....	145
	1.3. Forma, conținutul și obiectul recursului administrativ prealabil.....	148
	1.4. Excepțiile de la caracterul obligatoriu al recursului administrativ.....	149
	1.5. Termenele de exercitare a recursului administrativ prealabil.....	150
	1.6. Termenul de soluționare a recursului administrativ prealabil.....	152
	1.7. Sancțiunea neîndeplinirii procedurii administrative prealabile.....	155
	1.8. Procedura administrativă prealabilă în cazul acțiunii având ca obiect contractele administrative.....	157
	1.9. Procedura administrativă prealabilă în cazul intervenției voluntare.....	157

Secțiunea a 2-a	Procedura contencioasă.....	158
	2.1. Cererea de chemare în judecată, întâmpinarea și cererea reconvențională în litigiile administrative.....	158
	2.2. Actele care trebuie atașate cererii de chemare în judecată.....	162
	2.3. Termenul de sesizare a instanței de contencios administrativ.....	163
Secțiunea a 3-a	Procedura în fața instanței de contencios.....	167
	3.1. Sesizarea instanței de judecată.....	167
	3.2. Verificarea și regularizarea cererii de chemare în judecată.....	170
	3.3. Citarea părților.....	172
	3.4. Taxele judiciare de timbru.....	174
	3.5. Excepțiile procesuale în litigiile administrative.....	176
	3.6. Probele în litigiile administrative.....	178
	3.7. Suspendarea de către instanța de judecată a executării actului administrativ.....	179
	3.7.1. Natură juridică.....	179
	3.7.2. Obiect.....	180
	3.7.3. Condiții.....	182
	3.7.4. Suspendarea actului administrativ în cazul cererii formulate de Ministerul Public.....	184
	3.7.5. Suspendarea de drept în cazul emiterii unui nou act administrativ.....	184
	3.7.6. Procedura de judecată.....	185
	3.7.7. Durata suspendării.....	187
	3.7.8. Formularea unor cereri succesive de suspendare a executării actului.....	188
	3.7.9. Suspendarea executării actului administrativ în condițiile art. 15 din Legea nr. 554/2004.....	188
	3.7.10. Incidența instituției ordonanței președințiale în materia litigiilor administrative.....	189
	3.8. Suspendarea de drept a executării actului administrativ în cazul acțiunilor formulate de către prefect și A.N.F.P.....	191
	3.9. Suspendarea judecării cauzei în cazul începerii urmăririi penale.....	192
	3.10. Excepția de nelegalitate.....	193
	3.10.1. Preliminarii.....	193
	3.10.2. Noțiune și trăsături.....	194
	3.10.3. Obiectul excepției de nelegalitate.....	196
	3.10.4. Aspecte controversate privind momentul invocării excepției de nelegalitate.....	205
	3.10.5. Noutăți legislative privind procedura de soluționare a excepției de nelegalitate.....	209
	3.10.6. Efectele admiterii excepției de nelegalitate.....	214
	3.11. Introducerea în cauză a funcționarului.....	216
	3.11.1. Regim juridic.....	216

	3.11.2. Aspecte procesuale.....	218
	3.12. Chemarea în garanție a funcționarului ierarhic superior.....	219
	3.13. Introducerea în cauză a altor subiecte de drept.....	220
Capitolul V	Hotărârea judecătorească în contenciosul administrativ.....	222
Secțiunea 1	Hotărârea judecătorească- preliminarii.....	222
Secțiunea a 2-a	Structura și conținutul hotărârii judecătorești.	224
	2.1. Practicaua.....	225
	2.2. Motivele de fapt și de drept.....	225
	2.3. Dispozitivul.....	226
Secțiunea a 3-a	Efectele hotărârii judecătorești.....	229
	3.1. Dezinvestirea instanței.....	229
	3.2. Autoritatea de lucru judecat.....	230
	3.3. Puterea executorie.....	230
	3.4. Forța probantă.....	233
	3.5. Obligativitatea și opozabilitatea.....	234
	3.6. Alte efecte procedurale.....	235
Secțiunea a 4-a	Soluțiile pe care le pot pronunța instanțele de contencios administrativ.....	236
Secțiunea a 5-a	Redactarea și motivarea hotărârilor pronunțate de instanțele de contencios administrativ.....	241
Capitolul VI	Căile de atac în materia contenciosului administrativ.....	242
Secțiunea 1	Recursul în contenciosul administrativ.....	242
	1.1. Prezentare generală.....	242
	1.2. Caracterele recursului în materia contenciosului administrativ.....	244
	1.3. Termenul de recurs în contenciosul administrativ.....	252
	1.4. Reprezentarea convențională a părților în recurs.....	254
	1.5. Procedura de soluționare.....	257
Secțiunea a 2-a	Căile extraordinare de atac.....	260
Capitolul VII	Executarea hotărârii pronunțate de instanța de contencios administrativ.....	271
Secțiunea 1	Titlul executoriu- preliminarii.....	271
Secțiunea a 2-a	Executarea silită a hotărârilor pronunțate în litigiile administrative.....	272
Secțiunea a 3-a	Consecințele neexecutării hotărârilor judecătorești pronunțate de instanțele de contencios administrativ.....	280
Secțiunea a 4-a	Instanța de executare în materia contenciosului administrativ.....	283
Secțiunea a 5-a	Acțiunea în regres a conducătorului autorității publice.....	284
Concluzii.....		286
Bibliografie selectivă.....		289

Cuvinte cheie: contencios administrativ, jurisdicție, justiție administrativă, litigii administrative, procedură de soluționare, legea specială, dreptul comun, jurisprudență.

1. Motivația temei alese

Motivul alegerii temei prezentei lucrări științifice a constat în rolul fundamental pe care fenomenul contenciosului administrativ, aflat într-o continuă dinamică, îl are în existența și consolidarea statului de drept, atât în România, cât și în spațiul juridic european și internațional.

Teza de doctorat cu tema „**Procedura de soluționare a litigiilor administrative**”, prezintă o analiză complexă și o cercetare aprofundată a legislației în vigoare, a doctrinei, a jurisprudenței Curții Constituționale, a Înaltei Curți de Casație și Justiție și nu în ultimul rând a instanțelor de contencios administrativ, în contextul modificărilor aduse Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004 prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă și a Legii nr. 138/2014 privind pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedura civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe.

Mai precis, lucrarea de față prezintă atât modificările și completările legislative care au intervenit până în prezent, cât și cele mai importante decizii ale Curții Constituționale, recursuri în interesul legii și hotărâri prelabile (decizii ale Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, în materia contenciosului administrativ și fiscal) cu privire la acestea.

Unul dintre principalele obiective ale demersului nostru științific a fost identificarea, analizarea și valorificarea unor aspecte cu caracter novator, apte să contribuie la îmbunătățirea legislației în materia contenciosului administrativ, care reglementează raporturile juridice de conflict între particulari și autoritățile publice.

2. Metode de cercetare științifică

Una dintre metodele de cercetare pe care le-am utilizat este *metoda comparativă*, prin abordarea unor aspecte de drept comparat în scopul identificării asemănarilor și deosebirilor care vizează procedura de soluționare a litigiilor în contencios administrativ, din țara noastră și din alte state membre ale Uniunii Europene.

Compararea sistemelor de drept ale diverselor state, a trasaturilor ramurilor, instituțiilor și normelor acestora s-a dovedit extrem de fructuoasă în procesul metodologic de studiere a fenomenului juridic.

De asemenea, am apelat la metoda comparativă în vederea evidențierii particularităților procedurii de soluționare a litigiilor administrative reglementată de Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 raportat la procedura de drept comun reglementată de Codul de procedură civilă.

Prin intermediul *metodei logice* de cercetare am urmărit conturarea și emiterea unor raționamente de valoare privind regimul juridic aplicabil materiei care face obiectul de studiu al cercetării noastre.

3. Structura și conținutul lucrării

Lucrarea este riguros structurată pe șapte capitole, fiecare dintre capitole conținând secțiuni și subsecțiuni care sunt corelate, sub aspectul denumirii marginale, cu articolele din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004.

Primul capitol al lucrării, intitulat *Considerații generale asupra jurisdicției*, cuprinde o abordare teoretică a noțiunilor de jurisdicție, respectiv jurisdicție administrativă.

În cadrul acestui capitol am abordat problematica referitoare la rolul și utilitatea practică a jurisdicțiilor speciale administrative instituite la nivel constituțional în articolul 21 alin. (4) și legal prin dispozițiile art. 2 alin. (1), lit. e) din Legea contenciosului administrativ.

În cuprinsul primului capitol am prezentat unele aspecte de drept comparat vizând principalele sisteme de justiție administrativă care funcționează în statele ce formează spațiul unional, în scopul identificării unor modele de bune practici ce ar putea fi preluate și adaptate sistemului contenciosului administrativ din România.

Al doilea capitol, denumit *Părțile și obiectul contenciosului administrativ* vizează reliefaarea particularităților prezentate de părțile și obiectul contenciosului administrativ statuate de legea specială în raport cu Noul Cod de procedură civilă, dreptul comun în materie. În concret, am dezbătut aspectele privind capacitatea și calitatea procesuală activă și pasivă a părților, cu determinarea subiectelor de drept care pot avea calitatea de reclamant sau pârât în contenciosul administrativ.

În cuprinsul secțiunii a 2-a, am supus analizei instituția tutelei administrative și titularii controlului de legalitate asupra actelor autorităților administrației publice locale: prefectul și Agenția Națională a Funcționarilor Publici.

De lege ferenda, am apreciat că se impune o intervenție a legiuitorului în sensul prevederii în mod expres în cuprinsul alin. (2) al art. 3 din Legea nr. 554/2004, exceptarea Agenției Naționale a Funcționarilor Publici de la plata taxelor judiciare de timbru în cazul acțiunilor în contencios obiectiv promovate de această autoritate. Prin această măsură s-ar asigura egalitatea de tratament juridic necesar celor două autorități publice: Prefect, respectiv Agenția Națională a Funcționarilor Publici, având în vedere că în exercitarea controlului de tutelă administrativă se realizează un scop comun: restabilirea ordinii de drept încălcate.

În ceea ce privește obiectul acțiunii în contenciosul administrativ, am realizat o analiză a categoriilor de cereri formulate de reclamant atât în contenciosul subiectiv cât și în contenciosul obiectiv, având în vedere textul art. 8 din Legea contenciosului administrativ.

De lege ferenda, ne-am alăturat opiniilor doctrinare privitoare la modificarea textului art. 123 alin. (5) din Constituție, în sensul includerii în sfera lui de incidență a actelor emise de președintele Consiliului județean și, corelativ, adaptarea legislației organice respectiv a art. 115 alin. (7) din Legea 215/2001 a administrației publice,

republicată. Prin această măsură se va asigura temeiul constituțional și legal pentru controlul de legalitate exercitat de prefect asupra actelor administrative emise de Președintele Consiliului județean.

O atenție deosebită am acordat și finelor de neprimire sau actelor administrative exceptate de la exercitarea controlului de legalitate pe calea contenciosului administrativ.

Cel de-al treilea capitol, intitulat *Competența de soluționare a acțiunilor în materia contenciosului administrativ*, cuprinde tratarea criteriilor de stabilire a competenței materiale (*rationae materiae*) și teritoriale (*rationae loci*) a instanțelor de contencios administrativ, în temeiul art. 10 din Legea nr. 554/2004.

În cadrul acestui capitol am realizat și un examen jurisprudențial referitor la problemele întâmpinate în practică cu privire la stabilirea instanței competente din punct de vedere material și/sau teritorial.

Pentru evitarea unor costuri suplimentare și crearea unei situații juridice dezavantajoase persoanei fizice sau juridice vătămate, am propus, *de lege ferenda*, stabilirea competenței teritoriale alternative a instanțelor de contencios administrativ și în materia litigiilor având ca obiect acordarea despăgubirilor pentru repararea prejudiciilor cauzate în cadrul procedurii de atribuire, executarea, anularea, nulitatea, rezoluțiunea, rezilierea sau denunțarea unilaterală a contractelor de achiziție publică, a contractelor sectoriale și a contractelor de concesiune de lucrări și concesiune de servicii.

Al patrulea capitol, cu denumirea marginală *Procedura de soluționare a acțiunilor în contencios administrativ*, cuprinde esența prezentei lucrări științifice, mai precis o abordare interdisciplinară din punct de vedere legislativ, doctrinar și jurisprudențial a procedurii de soluționare a litigiilor administrative.

În secțiunea a 2-a, *Procedura prealabilă*, am analizat recursul administrativ prealabil, instituție specifică procedurii de soluționare a litigiilor administrative, cu accent pe procedura administrativă prealabilă în cazul acțiunii având ca obiect contractele administrative unde am constatat unele inadvertențe și necorelări legislative. Având în vedere soluțiile jurisprudențiale în materie și dispozițiile procedurale speciale reglementate în Legea nr. 101/2016, propunem, *de lege ferenda*, ca **procedura**

obligatorie a notificării prealabile să fie extinsă și la celelalte categorii de contracte administrative, ca o condiție de admisibilitate a acțiunii în contencios administrativ. Concret, plângerea prealabilă în cazul acțiunilor care au ca obiect contracte administrative, se impune a avea semnificația notificării prealabile, prevăzută în cazul litigiilor din sfera achizițiilor publice.

În condițiile în care legea organică specială care reglementează procedura de soluționare a litigiilor administrative nu conține dispoziții referitoare la actele procedurale, aceasta se completează cu dispozițiile dreptului comun în materie, în condițiile statuate de art. 28 din Legea nr. 554/2004. Astfel, în procesul de contencios administrativ, cererea de chemare în judecată, întâmpinarea și cererea reconvențională trebuie să îndeplinească condițiile de fond și de formă prevăzute de Codul de procedură civilă. În mod corespunzător se aplică toate celelalte prevederi din actualul Cod de procedură civilă care vizează înregistrarea, timbrarea, verificarea și regularizarea sau modificarea cererii de chemare în judecată, respectiv sancțiunile procedurale aplicabile în caz de nerespectare a condițiilor prevăzute de lege.

În secțiunea a 3-a, am realizat o prezentare a procedurii în fața instanței de contencios administrativ. Caracterizată prin urgență, publicitate și accesibilitate în ceea ce privește cuantumul taxelor, reglementarea procedurii de judecată scoate în evidență importanța instituției contenciosului administrativ pentru garantarea drepturilor fundamentale ale omului.

În cadrul acestei părți ne-am axat în principal pe instituțiile specifice procedurii de soluționare a litigiilor administrative și-anume: suspendarea executării actului administrativ și excepția de nelegalitate, realizând o analiză a acestora sub lupa jurisprudenței.

În cuprinsul aceleiași secțiuni, destinată procedurii în fața instanței de judecată, am prezentat argumente în favoarea tezei referitoare la aplicabilitatea instituției ordonanței președințiale, specifică procesului civil, în materia litigiilor administrative.

Capitolul V este consacrat *hotărârii judecătorești în contenciosul administrativ*. În cuprinsul acestui capitol am prezentat structura și conținutul hotărârilor judecătorești

pronunțate de instanțele de contencios administrativ precum și a efectelor acestora, arătând faptul că nu există nicio diferență între acestea și hotărârile pronunțate de instanțele de drept comun. Apoi, am analizat soluțiile pe care le poate pronunța instanța de contencios administrativ, în temeiul art. 18 coroborat cu art. 8 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004.

Având în vedere opiniile doctrinare referitoare la tranzacția judiciară în contenciosul administrativ, am aderat la teza conform căreia aceasta ar fi posibilă doar în ceea ce privește componenta civilă a acestor litigii, respectiv acordarea de daune materiale sau morale și doar subsecvent reușitei acțiunii de drept public soluționate de către instanța de contencios administrativ prin care a fost anulat actul administrativ cauzator de prejudicii.

Spre deosebire de procesul civil, unde hotărârea judecătorească produce, în toate cazurile, efecte obligatorii *inter partes*, între părți și succesorii acestora (art. 435 NCPC), în contenciosul administrativ hotărârea judecătorească este obligatorie și opozabilă *erga omnes*, în cazurile în care s-a dispus anularea în tot sau în parte a unui act administrativ cu caracter normativ (art. 23 din Legea nr. 554/2004). În situația reglementată în art. 23 din Legea contenciosului administrativ este prevăzută expres și obligativitatea publicării, după motivare, la solicitarea instanțelor, a hotărârilor definitive prin care s-a anulat în tot sau în parte un act administrativ cu caracter normativ, în Monitorul Oficial al României, Partea I, sau după caz, în monitoarele oficiale ale județelor ori al municipiului București, fiind scutite de taxă de timbru.

Capitolul VI este dedicat *căilor de atac în materia contenciosului administrativ*. În prima secțiune a acestui capitol am evidențiat particularitățile recursului în materia contenciosului administrativ. În acest sens, ne-am aplecat asupra caracterelor recursului exercitat împotriva hotărârilor instanței de fond, reliefând aspectele derogatorii de la dreptul comun. Termenul de recurs în contenciosul administrativ este de 15 zile de la comunicare spre deosebire de termenul de exercitare a recursului în procesul civil care este de 30 de zile de la comunicare.

Recursul formulat împotriva unei hotărâri pronunțate de instanța de contencios administrativ este în toate cazurile suspensiv de executare, în mod derogator de la

dreptul comun.

Având în vedere că în contenciosul administrativ, recursul este singura cale de atac aflată la dispoziția părților, *de lege ferenda*, legiuitorul ar trebui să intervină în această materie specială și să revină la regula posibilității criticării hotărârii primei instanțe inclusiv sub aspectul temeiniciei sale, prin examinarea elementelor de fapt ale cauzei, revenind la caracterul său firesc, devolutiv integral.

Când judecarea recursului este de competența Înaltei Curți de Casație și Justiție, dispozițiile legii speciale a contenciosului administrativ se completează cu prevederile art. 493 NCPC care reglementează procedura de filtrare a recursului.

Recursurile în fața curților de apel vor fi soluționate direct în ședință publică, la fel ca și în vechea reglementare.

Împotriva hotărârilor definitive pronunțate de instanțele de contencios administrativ se vor putea exercita căile extraordinare de atac, revizuirea și contestația în anulare, în condițiile și termenele prevăzute de Noul Cod de procedură civilă.

Capitolul VII, intitulat *Executarea hotărârilor pronunțate de instanța de contencios administrativ*, cuprinde o analiză aprofundată a procedurii de executare a hotărârilor definitive, în lumina modificărilor aduse de Legea nr. 138/2014.

Având în vedere că *faza de executare* este o fază deosebit de importantă a procesului civil în general și a celui de contencios administrativ în special, legiuitorul a înțeles să stabilească reguli speciale, derogatorii de la dreptul comun, care să corespundă nevoii imperioase de asigurare a executării cu celeritate a hotărârii judecătorești. Art. 24 din Legea nr. 554/2004, așa cum a fost modificat prin Legea nr. 138/2014, reglementează o procedură specială de executare silită în contenciosul administrativ, dispunând în alin. (1) că, în situația în care, în urma admiterii acțiunii autoritatea publică este obligată să încheie, să înlocuiască sau să modifice actul administrativ, să elibereze un alt înscris sau să efectueze anumite operațiuni administrative, executarea hotărârii definitive se face de bunăvoie în termenul prevăzut în cuprinsul acesteia, iar în lipsa unui astfel de termen, în termen de cel mult 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii.

Totodată, hotărârile instanței de contencios administrativ care cuprind și alte obligații

decât cele vizate de art. 24 alin. (1), cum ar fi plata de despăgubiri, acordarea cheltuielilor de judecată, urmează procedura executării silite reglementată de normele procedurale de drept comun din Codul de procedură civilă, republicat.

De lege ferenda am apreciat că se impune corelarea dispozițiilor din O.G. 22/2002 privind executarea obligațiilor de plată ale instituțiilor publice, stabilite prin titluri executorii, cu modificările și completările ulterioare, cu prevederile art. 24 alin. (1) din Legea nr. 554/2004, în privința termenelor de executare, în vederea realizării eficiente și efective a drepturilor stabilite prin hotărâri judecătorești definitive, într-un termen rezonabil, în acord cu prevederile art. 6 parag. 1 din Convenție și cu practica C.E.D.O în această materie.

În finalul lucrării am prezentat **concluziile proprii** cu privire la tematica abordată și am realizat o sinteză a contribuțiilor personale concretizate în propuneri *de lege ferenda*, în scopul clarificării unor aspecte legislative lacunare, echivoce sau contradictorii, controversate în doctrină și care generează în practică dificultăți de interpretare și aplicare a legii de către instanțele de contencios administrativ.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

I. Tratatate. Cursuri. Monografii. Studii de specialitate.

1. Autori români

1. Albu Emanuel, *Dreptul contenciosului administrativ*, Ed. Universul Juridic, București, 2009;
2. Alexandru Ioan, Cărașan Mihaela, Bucur Sorin, *Drept administrativ*, ed. a II-a, Ed. Lumina Lex, București, 2005;
3. Bălan Emil, *Instituții administrative*, Ed. C.H. Beck, București, 2008;
4. Bârsan Gabriela Victoria, Sârbu Lidia, Georgescu Bogdan, *Jurisprudența Secției de contencios administrativ și fiscal*, Semestrul I, Ed. Hamangiu, București, 2006;
5. Bârsan Gabriela, Georgescu Bogdan, *Excepția de nelegalitate. Jurisprudența Secției de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și justiție*, Vol. II, Editura. Hamangiu, București 2007;
6. Bârsan Gabriela Victoria, Sârbu Lidia, Georgescu Bogdan, *Jurisprudența Secției de contencios administrativ și fiscal*, Semestrul I, Ed. Hamangiu, București, 2007;
7. Bârsan Gabriela Victoria, Sârbu Lidia, Georgescu Bogdan, *Legea contenciosului administrativ adnotată, Ed. A 2-a*, Ed. Hamangiu, București, 2008;
8. Bîrsan Corneliu, Eftimie Marius, *Convenția europeană a drepturilor omului*, Ed. Hamangiu, București, 2007
9. Bogasiu Gabriela, *Legea contenciosului administrativ*, Ediția a II-a, Ed. Universul juridic, București, 2014;
10. Bogasiu Gabriela, *Justiția acului administrativ. O abordare biunivocă*, Ed. Universul Juridic, București, 2013;
11. Bogasiu Gabriela, *Procedura prealabilă în contenciosul administrativ. Practică*

- judiciară*, Ed. Universul Juridic, București, 2006;
12. Boroi Gabriel, Stancu Mirela, *Drept procesual civil*, Ed. Hamangiu, București, 2015;
 13. Ciobanu Viorel Mihai, Nicolae Marian (Coordonatori), *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat, Vol. I, Art. 1-526*, Ed. Hamangiu, București, 2013;
 14. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, Vol. II, Ed. Național, București, 1997;
 15. Clipa Cristian, *Organe și proceduri administrativ-jurisdicționale*, Ed. Hamangiu, București, 2012;
 16. Deleanu Ion, *Tratat de procedură civilă*, Vol. II, Ed. Europa Nova, București, 1997;
 17. Deleanu Ion, *Procedură civilă*, vol. I, Ed. Servo-Sat, Arad, 1998;
 18. Deleanu Ion, *Tratat de procedură civilă*, Vol. I și II, Ed. Universul Juridic, București, 2013;
 19. Dragoș Dacian Cosmin, *Legea contenciosului administrativ, comentarii și explicații*, Ed. C.H. Beck, București, 2009;
 20. Dragoș Dacian Cosmin, *Legea contenciosului administrativ, comentarii și explicații*, Ed. All Beck, București, 2005;
 21. Drăganu Tudor, *Drept constituțional și instituții politice – tratat elementar*, vol. I, Editura Lumina Lex, București, 2000;
 22. Drăganu Tudor, *Introducere în teoria și practica statului de drept*, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1992;
 23. Drăganu Tudor, *Actele administrative și faptele asimilate lor supuse controlului judecătoresc potrivit Legii nr. 1/1967*, Ed. Dacia, Cluj, 1970;
 24. Iorgovan Antonie, Vișan Liliana, Ciobanu Alexandru Sorin, Pasăre Diana, *Legea contenciosului administrativ (cu modificările și completările la zi). Comentariu și jurisprudență*, Ed. Universul Juridic, București, 2008;
 25. Iorgovan Antonie, *Tratat de drept administrativ*, Vol. II, Ed. C.H. Beck,

- București, 2005;
26. Iorgovan Antonie, *Noua lege a contenciosului administrativ. Geneză și explicații*, Ed. Roata, București, 2002
 27. Iorgovan Antonie, *Tratat de Drept administrativ*, vol II., ediția a 3-a, Editura All Beck, București, 2001;
 28. Leș Ioan, Jugastru Călina, Lozneau Virgil, Circa Adrian, Hurubă Eugen, Spinei Sebastian, *Tratat de drept procesual civil*, Vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2015;
 29. Leș Ioan, *Tratat de drept procesual civil*, Vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2014;
 30. Leș Ioan, *Noul Cod de Procedură civilă. Comentariu pe articole, art. 1-1133*, Ed. C.H. Beck, București, 2013;
 31. Leș Ioan, *Tratat de drept procesual civil*, Ed. A 5-a, Ed. C.H. Beck, București, 2010;
 32. Leș Ioan, *Organizarea sistemului judiciar în dreptul comparat*, Ed. All Beck, București, 2005;
 33. Leș Ioan, *Instituții judiciare contemporane*, Ed. C.H. Beck, București, 2007;
 34. Puie Oliviu, *Tratat teoretic și practic de contencios administrativ*, Vol I, Ed. Universul Juridic, București, 2015;
 35. Puie Oliviu, *Contenciosul administrativ*, Vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2009
 36. Puie Oliviu, *Recursul administrativ jurisdicțional în contenciosul administrativ după modificarea Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ prin legea nr. 262/2007*, Editura Universul Juridic, București, 2007;
 37. Preda Mircea, *Tratat elementar de drept administrativ român*, Ed. Lumina Lex, București, 1996;
 38. Rîciu Iuliana, *Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, legislație și jurisprudență*, Ed. Universul Juridic, București, 2015;

39. Rîciu Iuliana, *Procedura contenciosului administrativ. Aspecte teoretice și repere jurisprudențiale*, Ed. Hamangiu, București, 2012;
40. Rîciu Iuliana, *Procedura contenciosului administrativ*, Ed. Hamangiu, București, 2009;
41. Santai Ioan, *Drept administrativ și știința administrației*, vol. II, Ed. Alma Mater, Sibiu, 2009;
42. Spinei Sebastian, *Reglementarea căilor de atac în dreptul procesual civil, drept român și drept comparat*, Ed. Universul Juridic, București, 2013;
43. Suciu Alexandru, *Excepțiile procesuale în Noul Cod de Procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, București, 2012;
44. Ștefan Elena Emilia, *Manual de drept administrativ, Partea a II-a, Caiet de seminar*, Ed. Universul Juridic, București, 2012;
45. Trăilescu Anton, Trăilescu Alin, *Legea contenciosului administrativ*, Ed. C.H.Beck, București, 2013;
46. Vedinaș Verginia, *Drept administrativ*, Ed. Universul Juridic, București, 2011;
47. Vedinaș Verginia, *Drept administrativ*, Ediția a VI-a, Editura Universul Juridic, București, 2009;
48. Vedinaș Verginia, *Legea nr. 188/1999 privind statutul funcționarilor publici, cu modificările și completările ulterioare, republicată, comentată, ed. A 3-a*, Ed. Lumina Lex, București, 2004;

2. Autori străini

1. Bell John, *Unité ou dualité de juridiction en matière administrative en au Royaume-Uni*, în Revista *La dualité de juridiction en France et à l'étranger-bicentenaire de la loi des 16-24 aout 1790*, extrait de la Revue français de Droit administratif, nr. 5, Ed. Sirey, Paris, 1990;
2. Cadiet Loïc, *Droit judiciaire privé*, Les éditions Litec, Paris, 1998;

3. Champus Rene, Droit du contentieux administratif, 8e édition, Montchrestien, Paris 1999.
4. Debbasch Charles, Ricci Jeann – Claude, *Contentieux administratif*, 7e édition; Edition Dalloz, Paris, 1999.
5. Fromont Michel, *Droit administratif des États européennes*, PUF, Paris, 2006
6. Fromont Michel, *La Justice administrative en Europe- Convergences*, în Droit administratif, Melanges René Chapus, Paris, Montchréstien, 1992;
7. Gounin Yves, *Droit administratif*, Hachette Livre, Paris, 2000;
8. Laferrière François Jean, *La evolución reciente de la justicia contenciosa administrativa francesa*, în Vol. Congresului Național cu tema: „Justicia contenciosa administrativa”, coordonatori Jorge Fernandez Ruiz, Filiberto Otero Salas, Universitatea Națională Autonomă din Mexic, 2013;
9. Lemasurier Jean, *Le contentieux administratif en droit comparé*, Ed. Economica, Paris, 2001;
10. Menendéz Fernando de Mateo, Sanz Heredero José Daniel, *El proceso contencioso administrativo en esquemas*, Ed. Trivium, Madrid, 2000;
11. Modeen T., *Dualité de jurisdictions en Finlande et en Suède*, în Revista *La dualité de jurisdiction en France et à l'étrange-bicentenaire de la loi des 16-24 aout 1790*, extrait de la Revue français de Droit administratif, nr. 5, Ed. Sirey, Paris, 1990;
12. Rivero Jean, Waline Jean, *Droit administratif*, 18eme édition, Dalloz, 2000
13. Spiliotopoulos Epaminondas, *La dualité de jurisdiction en Grece*, în Revista *La dualité de jurisdiction en France et à l'étrange-bicentenaire de la loi des 16-24 aout 1790*, extrait de la Revue français de Droit administratif, nr. 5, Ed. Sirey, Paris, 1990;

II. Articole publicate în reviste de specialitate

1. Chiriac Lucian, *Excepția de nelegalitate, mijloc de verificare a legalității unui act administrativ de către instanța de contencios administrativ*, în *Dreptul*, nr. 11/2009;
2. Deleanu Ion, Buta Gheorghe, *Observații cu privire la revizuirea hotărârilor în contenciosul administrativ*, în *Dreptul*, nr. 4/2011;
3. Dragoș Cosmin Dragoș, Buda Daniel, Cherecheș Alina, *Posibile sisteme de justiție administrativă-examen de drept comparat*, în *Revista Transilvană de Științe Administrative*, nr. 2/2002;
4. Lazăr Rozalia-Ana, Giurgiu Liviu, *Jurisprudența Secției de contencios administrativ a Înaltei Curți de Casație și Justiție*, în *RDP* nr. 2/2004;
5. Leș Ioan, *Unele reflecții comparatiste asupra justiției administrative în România*, în *Acta Universitatis „Lucian Blaga”*. Seria Jurisprudentia, nr. 2/2014;
6. Popa Mihai, Scutea Nicolae, *Unele controverse doctrinare prin Legea contenciosului administrativ la un an de la intrarea sa în vigoare*, *R.D.Pb.* nr. 1/2006;
7. Puie Oliviu, *Controlul de tutelă administrativă exercitat de prefect asupra actelor administrative ale autorităților administrației publice în contextul Constituției revizuite, al Legii nr. 215/2001 a administrației publice locale și al Legii nr. 340/2004 privind instituția prefectului*, în *Revista de Drept public*, nr. 3/2004;
8. Safta Marieta, Benke Karoly, *Obligativitatea considerentelor deciziei Curții Constituționale*, în *Dreptul*, nr. 9/2010;
9. Tabacu Andreea, *Procedura contenciosului administrativ și Noul Cod de procedură civilă*, în *Revista Transilvană de Științe Administrative*, nr. 2/2011;
10. Tabacu Andreea, *Limitele controlului exercitat de instanța de contencios administrativ asupra ordonanței de guvern, ca act administrativ*, în *Revista Transilvană de științe administrative* nr. 3 (27) 2010;

11. Tofan Apostol Dana, *Controlul jurisdicțional asupra administrației publice românești. Analiză comparativă cu alte state europene (I)*, în Revista Studii de drept românesc, nr.3/2009;
12. Tofan Apostol Dana, *Controlul jurisdicțional asupra administrației publice românești. Analiză comparativă cu alte state europene (II)*, în Revista Studii de drept românesc, nr.4/2009;
13. Tofan Apostol Dana, *Modificări esențiale ale instituției contenciosului administrativ prin noua lege cadru în materie (II)*, în Curierul Judiciar, nr. 4/2005;
14. Ursuța Mircea, *Considerații cu privire la modificările aduse procedurii contenciosului administrativ prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Noului Cod de procedură civilă*, în Curierul Judiciar nr. 6/2012
15. Ursuța Mircea, *Importanța procedurii prelabile în litigiile de contencios administrative derulate conform Noului Cod de procedură civilă*, în Revista Transilvană de Științe Administrative 2(31)/2012;
16. Vasilescu Bogdan, *Controverse legate de competența prefectului de a exercita controlul de legalitate asupra dispozițiilor emise de președintele consiliului județean*, în Dreptul, nr. 10/2011;
17. Vedinaș Verginia, *Unele considerații teoretice și implicații practice privind noua Lege a contenciosului administrativ nr. 554/2004*, în Dreptul nr. 5/2005;
18. Vedinaș Veginia, Lazăr Rozalia-Ana, *Considerații teoretice și aspecte practice privind statutul Curții de Conturi și actele acesteia*, în Juridica, nr. 3/2000;
19. Vesmaș Daiana, Scutea Nicolae, *Problema pasivității administrației în dreptul german. Aspecte de ordin substanțial și procedural*, Revista de Drept public, nr.3/2013;
20. Vesmaș Daiana Maura, Nicola Iordan, *Unele considerații teoretice privind relația dintre personalitatea de drept public, capacitate și competența de drept administrativ*, în R.D.Pbl. nr. 4/2007.